

YARGITAY BAŞKANLIĞI

ADLİ YIL AÇIŞ KONUŞMASI (2015 - 2016)

İsmail Rüştü CİRİT
Yargıtay Birinci Başkanı

1 Eylül 2015

Sayın Cumhurbaşkanım,

Değerli Konuklar,

Saygı değer meslektaşlarım,

Kıymetli basın mensupları,

“2015-2016 Adli Yıl Açılış Töreninde” sizlerle bir arada olmaktan onur ve memnuniyet duyduğumu ifade ediyor, hepinize hoş geldiniz diyerek, saygılarımı sunuyorum.

2015-2016 Adli Yılım, Ülkemize, Milletimize, insanlığa ve dünyaya barış, sağlık ve mutluluk getirmesi dileğiyle açıyorum.

Geçen adli yılda kaybettiğimiz kıymetli meslektaşlarımızı ve hain bir terör saldırısı sonucu yaşamını yitiren yargı şehidimiz Mehmet Selim Kiraz'ı saygı ve rahmet ile anıyorum. Emeklilik ya da başka sebeplerle aramızdan ayrılan meslektaşlarımızın bundan sonraki yaşamlarında mutluluk, sağlık ve esenlikler diliyorum. Türk yargısına yapmış oldukları hizmet ve katkılar unutulmayacaktır. Bu nedenle kendilerine teşekkür ediyorum.

Milletimizin 30 Ağustos Zafer Bayramını kutluyor, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran ve bizlere emanet eden Büyük Önder Atatürk ve silah arkadaşları ile aziz şehitlerimizi şükran ve minnetle anıyorum.

Bilindiği gibi adli tatilin bitiminde yapılan bu tören, Yargıtay'a özgü bir ritüel olmayıp, Ülkemiz için adli yılın açılmasını ifade etmektedir. Şu an bu görevi ifa ediyor olmanın heyecan ve mutluluğunu bir arada yaşıyorum.

Adli yıl açış konuşmaları; demokrasi, özgürlük, adalet, insan hakları, hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı gibi evrensel ilkelerin vurgulandığı, başta ağır iş yükü olmak üzere yargının sorunlarının dile getirildiği bir platform olmuştur. Bugünkü adli yıl açış konuşmasında, maalesef söz konusu sorunların büyük ölçüde çözüldüğünü gönül rahatlığı ile ifade edebilecek durumda değilim.

Gelecek yılki adli yıl açış konuşmasında yine birlikte olabilirsek, o zaman Ülkemiz açısından sorunlu alanlardan doğan risklerin büyük ölçüde kontrol altına alındığını ve daha iyi bir adalet sistemine doğru hızla ilerlediğimizi ifade etmek arzusunu ve ümidini taşıdığımı belirtmek isterim. Ayrıca, bunun sağlanması için kişisel ve kurumsal anlamda her türlü fedakârlığa ve çalışmaya hazır olduğumuzu da vurgulamakta yarar görüyorum.

Adalet

Günümüz dünyasında yönetimlerin yegane meşruiyet kaynağı hukuka uygunluk ve kutsal adalet duygusunun toplumda yerleşmiş bulunmasıdır. İnsan ve diğer yaratılanlar arasındaki yaratılıştan gelen temel fark akıldan ziyade adalet duygusudur. Adalet toplumla devlet arasındaki manevi bağıdır. Büyük medeniyetler adaletle yükselmiş, adalet güneşinin sönmesiyle yok olup gitmişlerdir. Tarih boyunca kurulan büyük Türk Devletleri de adalet ideali üzerinde yükselmişlerdir. Yusuf Has Hacıp, Kutadgu Bilig adlı eserinde yöneticilere "Eğer devletin sürekli olmasını istiyorsan; adaletle iş görmeye gayret et, zulüm etme" şeklinde öğüt verirken; Nizamül Mülk'ün Siyasetnamesinde de yöneticilere yapılan önerilerin temelini adalet düşüncesi oluşturmuştur. Fatih Sultan Mehmet "aklı öldürürsen ahlâk da ölür, akıl ve ahlâk öldüğünde millet bölünür. Kadıyı satın aldığın gün adalet ölür. Adaleti

öldürdüğü gün devlet de ölür." sözüyle devletin bekasıyla adalet arasındaki doğrudan bağı vurgulamıştır.

Adalet insanoğlunun en eski özlemlerinden birisidir. Bu nedenle aynı zamanda felsefenin de en eski konularından birisini oluşturmaktadır. Peki nedir adalet? Zulmün zıttı olan adalet, herkese hakkını vermektir. Çoğu zaman da hak kelimesi ile eş anlamlı kullanılmıştır.

Ömer Hayyam'a göre adalet, kainatın ruhudur.

Milli şairimiz Mehmet Akif'e göre hakkı tutup kaldırmak,

Mevlana'ya göre ise her şeyi yerli yerine koymaktır. Gülü sulamak adalet, dikenini sulamak zulümdür.

Biz hukukçular her gün adaletle ilgili yeni sözler okuyor; bu sözlerin altını kırmızı kalemle çiziyoruz. Bu sözleri kimi zaman odalarımızın en güzel köşelerine asıyoruz. Mahkeme salonlarında ve adliye binalarının girişinde yazılı "Adalet Mülkün Temelidir." sözü kadar okumaktan mutluluk duyduğumuz başka bir söz bulunmamaktadır. Tarih boyunca pek çok düşünür, bilim adamı, din adamı, toplum önderi ve diğer insanlar adalet kavramı üzerine düşünmüşler, konuşmuşlar ve yazmışlardır. Sosyal ve ekonomik ilişkilerin bu kadar karmaşılaşmadığı, iyi ve kötü kavramlarının daha keskin hatlarla ayrıldığı yüzyıllarda adalet nedir? sorusuna cevap vermek daha kolaydı. Günümüz dünyasında ise adalet kavramı insandan kaynaklanan bir değer ve erdem olarak önemini korumakla birlikte, herhangi bir eylem ve ilişkinin adalete uygunluğunu belirlemek adalete dair özlü sözlerin yetersiz kaldığı karmaşık bir hâl almıştır.

Peki adil olanı nasıl bulacağız? Modern devletlerin bulduğu tek çözüm hukuktur. Devlet teşkilatının bir ağ gibi her yeri sardığı, insanların en mahremine bile kolayca ulaşabildiği bir dünyada adalet ideali ancak aklın ve bilimin örgütlediği, en az devlet kadar detaycı, hassas bir hukuk sistemi ile mümkün olacaktır. Adalet insana dairedir ve bir vicdan muhasebesi gerektirmektedir. Ancak sezgilere dayalı adalet dağıtılan dönem çok gerilerde kalmıştır. Bugün vicdani kanaat bile denetlenebilir, gerekçelendirilebilir olmak zorundadır. İşte toplumun adalet duygusunu azami ölçüde tatmin edecek iyi teşkilatlanmış bir hukuk sistemi yaşam ilişkilerini düzenlemek yoluyla kutsal adalet duygusunu toplumda yerleştirebilecektir.

Akıl ve bilimle sabittir ki; bir ülkenin sosyal, ekonomik ve bilimsel gelişmişliğinin temelinde kaliteli adalet hizmeti yatmaktadır. Türk yargısının sorunlarının çözülmemesi nedeniyle yaşanan güven bunalımı milli ekonomiyi de doğrudan etkilemektedir. Doğru ve güvenli yargılanma hakkının tüm yurttaşların en temel hakkı olduğunun bilincinde olarak kutsal adalet duygusu biz hukukçuların ellerinde ete ve kemiğe bürünecektir. Bu görevimizi hakkıyla yerine getirebilmek için hukuk sistemini yasa koyucu nasıl örgütlemeli, nasıl bir yargı sistemi ve kültürü oluşturmalıdır?

Sosyal, ekonomik ve kültürel çeşitliliğe, devletin teşkilatlanması ve yöntem farklılıklarına rağmen gelişmiş toplumlarda yukarıdaki sorunun cevabı çok açıktır. Çoğulcu, katılımcı, bireyi merkeze alan, insan haklarına saygılı, cezalandırıcı değil ıslah edici, yargı bağımsızlığının içselleştirildiği, hakim teminatının bir ayrıcalık değil bir zorunluluk olarak kabul gördüğü, görevinin sadece hukukun ne olduğunu söylemekten ibaret gören tarafsız

hakimlerin bulunduğu, devletin hukukla formüle edildiği, başka bir görünüş şeklinin bulunmadığı, özgürlüklerin esas, yasakların tâli olduğu bir modeldir.

Bu yargı modelinin olmazsa olmaz koşulu halk iradesine dayanan demokratik bir yönetimdir. Hukuk, bir arada yaşama arzusuyla teşkilatlanmış insan topluluklarının sosyal yaşam ilişkilerini düzenlemek yoluyla adalet amacını gerçekleştirmeye yönelmiş iradelerinin bilimidir.

Demokratik yöntemlerle denetlenemeyen, halka dayanmayan seçkinci yargı modelleri meşru değillerdir. Çağdaş demokrasiler için olmazsa olmazlar; halka dayanan demokratik seçimler, çoğulculuk, her düzeyde yönetime katılım, eşitlik, sosyal adalet, insan haklarına saygılı yönetim, devletin hukukla kendini göstermesi yani hukukun üstünlüğü ilkeleridir. Yargı bağımsızlığını da hukukun üstünlüğü içerisinde değerlendirmek gerekir. Devlet teşkilatlanmasında yer alan yargı organı da hukukla sıkı sıkıya bağlı olmak zorundadır. Aksi görünüş keyfilik olarak değerlendirilebilir. Bu açıklamalar çerçevesinde yukarıdaki ilkeleri temel alan her yönetim anlayışını ilke olarak demokrasi diye nitelendirebiliriz.

Demokrasi

Bu coğrafya üzerinde yaşayan insanlar arasındaki kültürel çeşitlilik bir dezavantaj değil, bilakis zenginlik olup Türkiye'nin varlığının temeli ve itici gücüdür. Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına ilişkin çağdaş değerlere sıkı sıkıya bağlı kaldığımız ve bu değerleri ortak payda olarak özümseyebildiğimiz takdirde, kültürel çeşitliliğimizi büyük bir zenginliğe dönüştürebiliriz. Yunus Emre'nin dizelerinde vurguladığı gönül almak, bağışlamak, kişiler arası sınıf farkı gözetmemek, adil davranmak, kin

beslememek şeklindeki duygu ve düşüncelerin temelinde sosyal ve ahlâki hoşgörü yatmaktadır. Gerçek dindarlık ve hoşgörü; insanları dini inançlarından ve siyasi kanaatlerinden dolayı farklı görmemek, bilakis herkesi diniyle ve fikriyle hoş görmektir. Yunus’u “yerel”den “evrensel” e taşıyan bu felsefe, “*Yaratılanı sev, yaradandan ötürü*” sözüyle geniş kitlelere ulaşmıştır.

Devlet ve toplum olarak sorunlarımızı çözebilmemiz için insan sevgisi ve hoşgörüye dayalı tarihsel mirasımız üzerinde demokratik değerleri inşa etmemiz ve uzlaşî kültürümüzü geliştirmemiz gerekir. Hazreti Mevlana'nın belirttiği gibi, “*Her birimiz tek kanatlı melekleriz. Bizler, ancak birbirimizi kucaklayarak uçabiliriz.*” Birbirimizi daha iyi dinlememiz, daha çok bir araya gelmemiz, en azından çoğu teknik düzeyde olan pek çok sorunun kolaylıkla halledilmesini mümkün kılacak ve sorun çözme kapasitemizi geliştirecektir. Teknik düzeydeki adalet sorunlarının çözümü, günümüzde en çok ihtiyaç duyulan “uzlaşî kültür”ün oluşmasına ve demokrasimizin de gelişmesine katkı sağlayacaktır. Aksi halde yargı sistemi, sadece üst politik kararlara sıkışan bir tartışma ortamında, toplumun güvenini kaybetmeye devam edecektir.

Demokrasinin önündeki en büyük tehditlerden biri terördür.

Terör ve şiddet her türüyle fikrin sükût ettiği yerde başlar.

Terörün nihai biçimde sosyal ve siyasal hayatımızdan çekilmesini beklediğimiz bir dönemin ardından son zamanlarda maalesef Ülkemiz yeni bir terör dalgasının hedefi olmuştur.

Fikri silahla susturmak, toplum hayatını ve siyaseti bombayla şekillendirmek isteyenler yeniden sahne almaktadır.

Ancak, şu gerçeğin hepimiz farkındayız ki; tasavvurlarındaki dünya resmini kanla çizmeye yeltenenler tarih boyunca hayal kırıklığı yaşıması, perdeyi hüsrarla kapatmışlardır.

Yaygın şiddet, eninde sonunda onu yaratanları kendi anaforunda boğmaktadır.

Terörün kanlı ve kirli yöntemleriyle Milletimizin ve Devletimizin istiklali ve istikbalini kısıpaca almaya, biçimlendirmeye, değiştirmeye veya dönüştürmeye yeltenenler geçmişte başarıya ulaşamamıştır, gelecekte de başarıya ulaşamayacaklardır.

Kaynağı, etiketi, türü ve özel amacı ne olursa olsun, terörle mücadelemiz hukukla ve hukukun sınırları içinde kararlılıkla devam edecektir.

Bu tür eylem ve girişimlerin içinde olanlara da adaletten başka, hiçbir borcumuz bulunmadığını güçlü biçimde vurgulamak isterim. Bu vesileyle aziz şehitlerimize rahmet, gazilerimize sağlık ve afiyetler diliyorum.

İnsan Hakları

Günümüzde, toplumların gelişmişlik düzeyleri; ekonomik ve siyasi bakımdan elde edilen başarılardan çok, insan haklarına duydukları saygı ile ölçülmektedir.

İnsan hakları alanı, sürekli değişen ve gelişen bir niteliğe sahiptir. Özellikle temel hak ve özgürlüklerin dinamik yapısından kaynaklanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin "*yaşayan belge olma nosyonu*", Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu temel anlayış çerçevesinde bazı terim ve kavramlara ilişkin kısmen içtihadı ölçütler belirlemesine rağmen, "Sözleşme"nin gelişimini

ve yeni şartlara uyarlama gücünü şekli tanımlarla dondurmaktan çekinmesi sonucunu doğurmuştur. Bu bakış açısıyla sorun ele alındığında, insan hakları alanında sıfır ihlal olması, gerçekleştirilecek bir amaç değil, sürekli ve yoğun çaba ile ulaşılmak istenen bir ideal olarak nitelendirilebilir.

Bu yıl içinde Yargıtay'da kurmuş olduğumuz "*İnsan Hakları Komisyonu*", her ay Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarını değerlendiren geniş katılımlı paneller düzenlemekte, meslektaşlarımız ve akademisyenlerimiz ile insan hakları alanındaki gelişmeleri takip etmektedir.

Çabalarımızın, yargının Avrupa Birliği müktesebatını üstlenebilme kapasitesine önemli katkılar da sağlayacağı açıktır. Avrupa Birliği uyum sürecinde son 15 yıldır Cumhuriyet tarihimizin en yoğun yasalaşma dönemini yaşadık ve temel birçok yasayı değiştirdik. İnsan hakları alanında ilerlemeler kaydettik. Şüpheliden delile ulaşma yöntemini terk edip delilden şüpheliye ulaşmaya çalıştık. Ancak, bu konuda bizi çalışmaya yöneltten asıl unsur, imzalamış olduğumuz ve Anayasa'nın 90'ıncı maddesi uyarınca bağlayıcı olan uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülöklere ilişkin sorumluluğumuzun yerine getirilmesinin ötesinde, insan haklarına ilişkin evrensel ve öncü değerlerin korunması ve geliştirilmesine duyduğumuz samimi inançtır. Şeyh Edebali'nin "*insanı yaşat ki devlet yaşasın*" sözü, tüm kamu görevlilerinin yurttaşlarına hizmet ederek, onların refah ve mutluluğunu artırmakla yükümlü olduklarını veciz bir şekilde ifade etmektedir.

Kuvvetler Ayrılığı ve Hukukun Üstünlüğü

“Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” 1982 Anayasa’sının giriş bölümünün 4’üncü paragrafında belirtilmiştir. Nitekim, hem 1961 Anayasası hem de 1982 Anayasası Montesquieu’nun klasik kuvvetler ayrılığı ilkesini benimseyerek devlet erklerini yasama, yürütme ve yargı olarak üçe ayırmış ve Türk Milletinin egemenliğini organları aracılığıyla kullanacağını belirtmiştir. Egemenliğin erkler arasındaki bu paylaşımı, bir üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip anayasal iş bölümü niteliğindedir.

Kuvvetler ayrılığı, insan haklarının ve Anayasanın teminatıdır. Bu siyasal ve hukuki gerçek, Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesinin 16’ncı maddesinde, *“Hakların güvence altına alınmadığı, erkler ayrılığının sağlanamadığı bir toplumda anayasa da yoktur.”* şeklinde ifade edilmiştir. Kuvvetler ayrılığı ilkesine uygun iyi işleyen bir yargı sistemi, yürütmenin de yasamanın da teminatıdır.

“Hukuk devleti” veya “hukukun üstünlüğü” arayışı bugün gelişimini tamamlamış, herkesin anlaştığı mükemmel bir yaşam biçimi sunar aşamaya gelmemiştir. Devletin müdahale alanlarını artırması, toplumsal yaşamdaki değişim ve teknolojik gelişmeler hukuka olan ihtiyacı, her zamankinden daha fazla ve daha önemli hale getirmiştir. Hukukun üstünlüğüne ulaşmak için insanlık çok ağır bedeller ödemiş ve hâlâ ödemektedir. Yaşama hakkı, özel yaşam ve aile hayatının korunması, ifade özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü, mülkiyet gibi haklara yönelik ihlaller, klasik yöntemlerden farklı şekillerde

gerçekleşebilmektedir. Bu noktada hukuk sisteminin; ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeleri daha yakın ve hızlı bir şekilde takip etmesi, özgürlükler üzerindeki baskıları ortadan kaldıracak formüller üreterek bireylerin hukuki güvenliklerini sağlaması, hürriyet alanlarını koruması gerekir.

Hakim Bağımsızlığı ve Teminatı

Hakim ve savcılarının bağımsızlığının ve teminatının sağlanması hukuk devleti ilkesinin (AY m.2) bir gereğidir. Bu amaçla, yargı mensuplarına birtakım hukuki güvenceler sağlanmış ve özel düzenlemeler çağdaş hukuk sistemlerinde yer almıştır. Hakim ve savcı teminatının amacı, onların her türlü maddi veya manevi korkudan uzak bir ortamda adil kararlar vermelerini ve yargısal faaliyette bulunmalarını sağlamaktır. Yargı, adil olduğu sürece devlet ve vatandaşlar kendilerini güvende hisseder.

Yargılama faaliyetinin keyfi veya sorumsuz bir şekilde yapılması hâlinde, kusurlu davranışlarından ve özellikle kasıtlı eylemlerinden dolayı yargı mensuplarının da sorumlu tutulması gerekir. Mecelle'nin 1792'nci maddesinde belirtildiği üzere, "*Hâkim; hakîm fehîm, müstakîm ve emîn, mekîn, metîn olmalıdır.*" Günümüz Türkçe'siyle ifade etmek gerekirse, "*Hakim; bilge, anlayışlı, doğru ve güvenilir, saygın, metin olmalıdır.*" Aksi halde oluşan güvensiz ortam, hukuki güvenlik ve toplumsal barışın devamı bakımından ciddi riskler doğurur.

Hakime ve savcıya sağlanan teminatlar, onların şahıslarına tanınmış imtiyazlar olmayıp, nihai olarak kamunun (toplumun) hukuki güvenliğini koruma ve adaleti sağlama düşüncesiyle düzenlenmiştir. Ayrıca, kişilerin canlarını, mallarını, şeref ve haysiyetlerini kasten ya da ağır meslek hataları ile

ihlal eden hakimlerin ve savcılarının ceza ve disiplin sorumluluğunun kabul edilmesi, sorumluluk hukukunun doğasında yer alan evrensel bir ilkedir.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Anayasamızın 159'uncu maddesinde görev ve yetkileri açıkça belirtilmiş olan bir anayasal kuruluştur. 2010 yılında yapılan değişiklik ile ilk derece mahkemelerinde görev yapan hakim ve Cumhuriyet savcılarının kendileriyle ilgili karar alma süreçlerine demokratik katılımları için önemli bir fırsat oluşturulmuş ise de; yapılan kurul seçimleri öngörülemeyen bazı olumsuz sonuçları da beraberinde getirmiştir. Yargı mensupları arasında saygı ve sevgi ortamıyla çalışma barışını bozmuştur. Kurumlarımızın anayasal fonksiyonları ile bağdaşır saygınlığını inşa etmek elbette önce biz yargı mensuplarının görevidir.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun hakimlik ve savcılık fonksiyonlarındaki tabii ayrıma uygun olarak yeniden yapılandırılması yönündeki teklif ve tartışmaları ilgiyle izlerken sorunun bu boyutunun da tartışma alanımıza girmesini beklediğimi, Yüksek Kurulun yapısını güçlendirecek çağdaş modellerin önümüzdeki dönem içinde etraflıca irdelenmesinin yararlı sonuçlar doğuracağını ifade etmek isterim.

Uluslararası Kuruluşların Açıklamalarının Değerlendirilmesi

Hukuk devleti, yargı da dahil olmak üzere her üç egemenlik erkinin de hesap verebildiği, hukuk içinde herkesten hesap sorulabildiği bir düzenin adıdır.

Elbette hakim ve Cumhuriyet savcılarının tutuklanması, adli ve idari soruşturmalara uğraması, görevden el çektilmesi veya başkaca disiplin tedbirlerine muhatap olması, bir hukuk devleti için iftihar tablosu olamaz!

Ancak her türlü cemaat-cemiyet çıkarının toplum çıkarının yerine ikame edilmesinin, hukukun bireysel veya grupsal ihtiraslara feda edilmesinin de hiçbir mazereti, açıklaması olamaz!

Bazı üzücü gelişmelerin, bu çerçevede, bir sebep olmaktan çok, sonuç olduğunu unutmamak gerekmektedir.

Adil bir yargılamayla gerçeklerin aydınlatılması en tabii ve en büyük beklentimizdir.

Her devlet gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin de bağımsız ve egemen bir devlet olarak varlığını sürdürmesi için kendisine yönelen tehditlere karşı mücadele etme hakkı vardır. Hiç şüphe yok ki; yürütülen mücadelenin hem iç hukuka hem de hukukun genel ilkeleri ile insan haklarına uygun olması gerekir.

Son yıllarda, gündemin ön sıralarında yer alan davalarda temel kurallara aykırı şekilde yapılan adli işlemler, Türk kamuoyunu ciddi şekilde meşgul etmiş ve uluslararası alanda da bunun yansımaları olmuştur. Hukuka aykırı işlemlerin hedefi olan gazetecilerin, siyasetçilerin, hakim ve Cumhuriyet savcılarının, bürokratların ve kritik noktalardaki silahlı kuvvetler mensupları ile emniyet görevlilerinin toplum ve devlet hayatı açısından taşıdıkları önem dikkate alındığında, söz konusu ihlallerin adalet sisteminin rutin işleyişinden kaynaklanan münferit hatalardan ayrı bir şekilde değerlendirilmesi gerekir.

Tespitlerimiz, bazı uluslararası kuruluşların saygıdeğer yetkililerinin görüşleri ile örtüşmeyebilir. Ancak, hakim ve Cumhuriyet savcılarına ilişkin açıklama yapma hakkını kendinde görenlerin, bir hukukçuya yakışır şekilde olayları kuşkuyla süzmesi, ön yargısız olması, delillere odaklanması ve tarafsız

davranması gerekir. Sahte belge ve dijital delil üretilmesi, gizli tanıklık, yasa dışı dinleme ve teknik takip gibi koruma tedbirleri son yıllarda Türk kamuoyunun ve hukukçuların neredeyse birinci gündem maddesi olmuş, hukuki güvenlik ve toplumsal barış ciddi bir şekilde zedelenmiştir. Bu şekilde, çok sayıda ve iç hukukun en temel kuralları çiğnenerek yapılan adli işlemlerin, başta ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkı olmak üzere temel insan haklarını ihlal ettiği Türk mahkemelerinin yanında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da belirlenmiştir. Söz konusu uluslararası kuruluşların bu özel durumlar ve zorluklar ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ilgili kararlarındaki tespitlere biraz daha odaklanmaları ve soruna bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşmaları halinde değerlendirmelerinin değişebileceğini düşünüyorum. Diogenes'in belirttiği gibi, "Gerçeğin mumunu kimse söndüremez, eğer buna cesaret ederse ya sakalı ya bıyığı yanar."

Yüksek Mahkemeler Arasındaki Eşitlik

Bireysel başvuru ile temel insan hak ve özgürlüklerinin olay bazında belirlenmesi, ihlal edilen hakkın onarılması ve gerekli önlemlerin alınması için Anayasa Mahkemesine verilen yetki, yüksek mahkeme başta olmak üzere mahkeme kararlarına yönelik bir denetim mekanizması değildir. Zaman zaman ilk derece mahkemeleri yerine geçerek yerindelik denetimi dahi yapması mahkemenin kararlarını tartışılır hale getirmiştir.

Yüksek mahkemeler birbirleriyle aynı seviyededir. Bu denkliğin bozulması hukuki güvenliği sağlamak bir tarafa, bilakis yaratılan karmaşa dolayısıyla hukuka duyulan güven ve inancı zedeler. Yargı birliği sistemini kabul eden ülkelerde tek bir yüksek mahkeme, bizim Ülkemizde ise birden fazla yüksek mahkeme vardır. Yüksek mahkemeler arasında üstünlük

sıralaması yoktur ve böyle bir üstünlük sıralamasına esin kaynağı olacak Anayasal bir dayanak da bulunmamaktadır. Sosyal, ekonomik ve statü bakımından eşitler arasında eşitsizlik doğuran 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunla getirilen bazı hükümler meslek mensupları ve yargı çalışanları arasında büyük rahatsızlık doğurmuştur.

Ceza hukuku, diğer hukuk dalları gibi kendine özgü kavram ve müesseseleri olan bir alandır. Yargıtay'ın yıllardan beri baktığı davalardan edindiği deneyim, zengin içtihat birikimi, üyelerin yetişme biçimleri dikkate alındığında Yüce Divan görevinin Yargıtay'a verilmesi uygun olacaktır. "Uzmanlık" ilkesinin gereği olarak, yargılanacak kişilerin hukuki güvenliklerinin sağlanması zorunludur. Diğer yandan da suçların cezasız kalmaması için gerekli toplumsal savunma mekanizmasının işletilmesi ve aynı suçu işleyenler arasında ayırım yapılmaması bakımından da Yüce Divan görevinin Yargıtay'a verilmesi gereklidir.

Yargının Hesap Verebilirliği ve Saydamlığı

Davaların en az giderle ve makul sürede sonuçlandırılması yargının görevidir (AY, m.141,IV). Anayasanın bu hükmü, aynı zamanda (medeni ve ceza) usul hukukunun temel ilkelerinden biri olup toplumsal barışın da teminatıdır. Adalet hizmetinin işlememesi, geç işlemesi ya da kötü işlemesi, toplumsal düzenin ve barışın bozulmasına neden olur. Veciz şekilde ifade edildiği gibi "Geciken adalet, adalet değildir." Adaletin doğru bir şekilde gerçekleşmemesi ise geciken adaletten de kötüdür.

Mahkemelerin ve Yargıtay'ın (yargının) etkinliği ile verimliliğinin artırılması ve özellikle yargılama sürelerinin kısaltılması, toplum ve devlet hayatı açısından yaşamsal bir öneme sahiptir. Önümüzdeki günler, Yargıtay'ın etkinliği ve verimliliği konusunda şu ana kadar yapmış olduğumuz eylem planlarının hayata geçirileceği yoğun bir dönem olacaktır.

Nisan 2015'te sayın Başbakan tarafından kamuoyuna açıklanan Yargı Reformu Stratejisindeki hedeflere de bir an önce ulaşılmasını temenni ediyorum. Kurumumuzun 2015-2019 yıllarını kapsayan stratejik plan çalışmaları da tamamlanmak üzeredir.

Kamu kaynaklarını kullanan her kurum gibi Yargıtay'ın da topluma verdiği hizmetlerin nitelikli ve verimli yürütölmesine ilişkin bir sorumluluğu ve aynı zamanda bu sorumluluğu hangi ölçüde yerine getirdiğini uygun araçlarla ve doğru şekilde topluma açıklama yükümlölüğu bulunmaktadır.

Hesap verebilirlik bakımından Yargıtay'ın önündeki engellerin kamuoyu ile paylaşılmasında da yarar bulunmaktadır. Yargıtay Kanunu'nun 36'ncı maddesinde 02.12.2014 tarih ve 6572 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra, Yargıtay tetkik hakimleri ve Yargıtay Cumhuriyet savcıları, Yargıtay'ın muvafakatı aranmadan farklı görevlere isteği ile veya isteği dışında atanabilmektedir. Yasanın çıktığı dönemin şartları itibari ile gerekli olan düzenleme bu tarih itibari ile azalan tetkik hakimi sayısı ile bunca iş yükünün altından kalkılmasının zorluğu bir yana, kendi çalışanlarının atanması konusunda hiçbir etkisi ve yetkisi olmayan bir yüksek mahkemenin tasavvur edilebilmesini de anlamakta güçlük çekiyorum. Bu nedenle Yargıtay tetkik hakimleri ile Yargıtay Cumhuriyet savcılarının kadrolarının Yargıtay'a alınmasının bir gereklilik olduğunu düşünüyorum.

Yargıtay'ın tüm kararlarına erişimin sağlanması için yoğun bir çaba gösterilmekte olup, şu ana kadar 485.000'den fazla karar, kişisel veriler temizlenerek resmi web sitesinde yayımlanmıştır. Bu şekilde Yargıtay'ın saydamlık kapasitesinin daha da artırılmasına çalışılmaktadır. Yıl sonuna kadar tüm Yargıtay kararlarının kişisel verileri temizlendikten sonra kamuoyu erişimine açılacağını müjdelemek isterim. Bununla ilgili çalışmalar ciddiye ve titizlikle sürdürülmektedir.

Yeni Yargıtay Kanunu

Sosyal yaşam sürekli bir değişim ve yenilenme içindedir. Hukukun da toplumdaki bu değişim ve yenilikleri takip etmesi gerekir. Aksi halde, insanların özgürlüklerini korumakla görevli olan hukuk sistemi, onları sınırlamaya başlar. Bu ise toplumun gerilemesine, refah ve mutluluğunun azalmasına neden olur.

Son yıllarda Yargıtay, giderek artan ağır iş yükü ile karşı karşıya kalmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden birinin, “*yargının*” geleceğinin iyi planlanamaması olduğunu düşünüyorum. Şu an başta fiziki yetersizlikler olmak üzere pek çok sorunun temelinde, planlama ve vizyon konusundaki eksikliklerin bulunduğunu söylemek her halde yanlış olmayacaktır.

Yargıtay, hukukun ülkede eşit ve tutarlı şekilde uygulanmasını sağlamak ve adli yargı mahkemelerince verilen kararların hukuka uygunluğunu denetlemekle görevli bağımsız bir yüksek mahkemedir. 2011 yılında Yargıtay üyesi sayısının 387'e ve daire sayısının 38'e; 2014 yılında üye sayısının 516'ya ve daire sayısının 46'ya yükselmesi nedeniyle Yargıtay'ın yeniden yapılandırılması gündeme gelmiştir. Yargıtay, üç hukuk dairesi ve üç ceza

daresi sistemine göre kurulmuş, sonraki kanun değişiklikleri ile daire ve üye sayısı artmasına rağmen, yapısında ve işleyişinde köklü bir yenilik yapılmamıştır. En fazla 50 üye ve 8 daireye göre işleyebilecek bir kurgusu olan şu anki Yargıtay Kanunu, 46 daire ve 516 üyeli bir sistemin ihtiyacını karşılayamaz duruma gelmiştir.

Yaşanan sorunların bazılarının çözülmesi amacıyla kanun değişikliklerine gidilmiştir. Örneğin, 1.4.2015 tarih ve 6644 sayılı Yargıtay Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'dan önce, Yargıtay üyelerinin yargısal faaliyetlerinden doğan tazminat davalarının en az 47 kişilik Hukuk Genel Kurulunda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülmesi ve bu kararların 469 kişilik Yargıtay Genel Kurulunda temyiz incelemesinin yapılması öngörülüyordu. 47 Üyeli bir ilk derece mahkemesi ve 469 üyeli bir temyiz mahkemesi düşünün! Böyle bir mahkeme türü olabilir mi? Kaldı ki 469 üyenin temyiz incelemesini yapacağı bir salon veya fiziki ortam dahi mevcut değil. Ayrıca, 2014 yılında 82.828 adet dosya görevsizlik kararları nedeniyle hukuk daireleri arasında dolaşmıştır. Bu sorunların giderilmesi için 6644 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle Yargıtay üyelerinin yargısal faaliyetlerinden kaynaklanan tazminat davası bir hukuk dairesine, temyiz incelemesi görevi de Hukuk Genel Kurulu'na verilmiştir. Ayrıca "Hukuk İşbölümü İnceleme Kurulu" oluşturularak, dosyaların daireler arasında dolaşması engellenmiş, temyiz inceleme süresi kısaltılmıştır.

Yargıtay'ın yapısı ve işleyişi ile ilgili sorunların, bu tür sınırlı yasal müdahalelerle düzeltilmesi mümkün değildir. Konunun bütünsel bir bakış açısıyla ve çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınması gerekir.

Dairelerin iş bölümü ve görev tanımları, temyiz incelemesinin kapsamı, içtihadı birleştirme kararı verme, içtihat tutarlılığının sağlanması, genel kurullarda yaşanan sayı artışlarının müzakereleri zorlaştırması, idari altyapı gibi pek çok konunun yeniden düzenlenmesi bir zorunluluktur. Yargıtay'ın tarihsel ve kurumsal görevini gereği gibi yerine getirmesini sağlamaya yönelik, çalışmaları devam eden “*Yargıtay Kanunu Taslağını*” önümüzdeki günlerde kamuoyunun görüş ve eleştirilerine sunacağız. Bu taslağın bilimsel çevrelerde düzenlenecek toplantılarda ve kamuoyunda yeteri kadar tartışıldıktan sonra yapılabilecek olası değişiklik veya düzeltmelerin ardından yüce Meclis'in iradesiyle kanunlaşacağını ümit ediyorum.

Adli Kalitenin Yükseltilmesine Yönelik Önlemler

Ceza ve hukuk adalet sisteminin etkinliği ve verimliliği, yargılamanın kalitesi ile doğrudan ilgilidir. Adli kalite; isabetli kararlar, düşük temyiz oranları, zamanında verilen kararlar (makul sürede yargılama), düşük sayıda teknik hukuki hata ve adil yargılanma ilkelerinin uygulanması olarak ifade edilmektedir. Yargı kararlarının kaliteli olması ve bütçe kaynaklarının doğru kullanılması, yargının hesap verebilirliği ve saydamlığı ile doğrudan bağlantılı olup, yargıya güvenin sağlanması bakımından da önem taşımaktadır.

Hukuk dairelerindeki onama oranları %38, ceza dairelerindeki onama oranları ise %42'dir. Bu oranların dışında kalan başta bozma kararları olmak üzere diğer kararların çok olması; yanlış kararlar, hatalı işlemler, iş süreçlerindeki kopukluklar ile takip ve denetim sistemindeki yetersizlikler gibi yerel mahkemelerden kaynaklanan sorunların çığ gibi büyüüp Yargıtay'a taşındığını göstermektedir. Bu şekilde devam ettiğimiz sürece Yargıtay'daki iş yükünün azalması mümkün olmayacaktır.

Hakimlerin kararları ile Cumhuriyet savcılarının yargısal konulardaki faaliyetlerinin kalitesinin (niteliğinin) terfide dikkate alınması gerekir. Avrupa Yargıçları Danışma Konseyi'nin 24 Ekim 2014 tarih ve CCJE(2014)2 sayılı "Yargıçların Çalışmalarının Değerlendirilmesi, Adaletin Kalitesi Ve Bağımsız Yargıya Saygı Konulu 17 No.lu Görüş"ü de gözetilerek verilen kararların kalitesinin terfilere etki edebilmesine yönelik "*değerlendirme sisteminin*" oluşturulması bir gerekliliktir. Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun mülga 28'nci maddesinde öngörülen ve kararların nitelik olarak kalitesinin de terfilerde esas alınmasını öngören "*değerlendirme sisteminin*" çeşitli eleştirilere konu olması nedeniyle kaldırılmasından sonra, (hukuk daireleri bakımından) onama oranlarında keskin düşüşler olması, bozma oranlarında buna paralel olarak artışlar meydana gelmesi, Yargıtay'ın hukuk dairelerine gelen bozmadan geçmiş dosya sayısında %300 civarında artış yaşanması "*kararların kalitesine yönelik bir değerlendirme sisteminin*" yeniden kurulmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Adli kalitenin sağlanması bakımından önemli bir faktör de hiç şüphe yok ki hukuk eğitimidir. Hem lisans düzeyinde, hem de lisansüstü, meslek öncesi ve meslek içi eğitimde belli bir kalitenin altına düşülmemesi gerekir. Hukuk fakültelerinin sayısında son yıllarda yaşanan olağanüstü artışın adli kalitenin sağlanması bakımından önemli bir risk oluşturduğunu düşünüyorum. Meslek öncesi eğitimde (stajda) ve meslek içi eğitimde de çok özenli davranılması, yetişkin eğitiminin ilkelerine ve yöntemlerine uyulması, teori ile pratiğin uygun bir dengesinin sağlanması gerekir. İyi bir eğitimin olmazsa olmazı hiç şüphe yok ki eğitimcilerdir. Bu noktada, Türkiye Adalet Akademisinde ders veren öğretim görevlileri seçilirken, Yargıtay onursal başkan ve üyelerinden de yararlanılması faydalı olacaktır.

Yargının ve Yargıtay'ın Sorunları

Yargının yıldan yıla aktarılan, değişmez sorunlarının başında, yargı mercilerinin baş etmekte zorlandıkları ağır iş yükü gelmektedir. Gerek ilk derece, gerekse temyiz mahkemeleri, giderek artan ve ağırlaşan bir iş yükünün baskısı altındadır.

2014 yılında Yargıtay'ın ceza dairelerine 394.073, hukuk dairelerine 561.130, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına ise 425.001` dosya gelmiştir. Aynı yıl verilen karar sayısı ise, ceza dairelerinde 361.583; hukuk dairelerinde 522.836'dır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise 371.728 dosya hakkında işlem tesis etmiştir. Yargıtay üyeleri, hakimler ve Cumhuriyet savcıları ile personel her türlü zorluğa karşı büyük fedakârlıklarla kutsal adalet görevini yerine getirmeye çalışmaktadır.

Bir an önce faaliyete geçmesi gereken Bölge Adliye Mahkemelerinin çalışma takviminin henüz kesinleşmemesinin yarattığı belirsizlikler, Yargıtay'ın karar alma ve sorun çözme mekanizmalarını olumsuz etkilemektedir. Kurumumuz geçmiş dönemlerde bazı düşüncelerle Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçirilmesini uygun görmemişse de bugün için gelişen şartlar itibari ile Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçmesini önemsiyoruz. Dünyadaki gelişmiş hukuk sistemleri arasında bölge adliye (istinaf) mahkemesi olmayan tek ülke Türkiye'dir. Yılda bir milyon adet dosyanın geldiği Yargıtay, tüm Dünya Yargıtaylarına gelen iş yükü toplamından daha ağır bir iş yükü altında olup içtihat mahkemesi niteliğinden gittikçe uzaklaşmakta ve Anayasa'nın kendisine yüklediği görev ve sorumluluğu arzu edildiği ölçüde gerçekleştirmekte zorlanmaktadır.

Bölge Adliye Mahkemeleri 2004 yılında çıkarılan yasayla kurulmuş ancak aradan 11 yıl geçmesine rağmen bir türlü faaliyete geçirilememiştir. Usul yasalarımızın yaklaşık üçte biri Bölge Adliye Mahkemelerine ilişkin olup, bu güne kadar uygulanamamıştır. Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçmesi Yargıtay'ı iş yükü bakımından rahatlatacak ve içtihat mahkemesi haline getirecektir. Ancak yargının sorunları Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçmesiyle bitmeyecektir. Çünkü Ülkemizde küçük istisnalar dışında tüm ihtilaflar yargı içinde çözülmekte, etkin filtreleme sistemleri bulunmamaktadır.

2014 yılı içerisinde Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından verilen kararların;

- %44,6'sı (2.977.413) "kovuşturmaya yer olmadığına"
- %43,9'u (2.928.280) ise dava açılmasına ilişkindir.
- Yetkisizlik, fezleke düzenlenmesi, görevsizlik, birleştirme, başka büroya gönderme şeklinde 767.889 (%11,5) karar verilmiştir.

Ceza mahkemelerinden verilen kararların;

- %37,1'i (1.455.983'ü) (hürriyeti bağlayıcı ceza, adli para cezası, erteleme, güvenlik tedbirleri ve diğer mahkumiyet şekilleri olarak) mahkumiyetle sonuçlanmaktadır.
- %20,5'i (806.649) hakkında beraat kararı verilmektedir. Bu kadar yüksek bir beraat kararı oranı "*lekelenmeme hakkı*" bakımından Türkiye için sorunlu bir alandır.

- %17,3 (681.275) hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkindir.
- Yetkisizlik, görevsizlik, birleştirme gibi kararların oranı ise %9,1'dir (355.644'tür).
- Mahkemede uzlaşma oranı ise %3,1'dir.

Yaklaşık 7.000.000 ceza ihtilafı ülkemiz açısından oldukça düşündürücü, vahim ve önemlidir. Hukuk mahkemelerinde de bir o kadar dava olduğu düşünüldüğünde ve idari yargı ile anayasa yargısındaki diğer davalar da bu sayıya eklendiğinde toplumun her üç kişisinden birisi davada taraftır. Bu husus sadece yargıyı da ilgilendirmemekte, toplum bilimcileri, eğitimcileri de ilgilendirmektedir. Topluma yararlı bireyler yetiştirme konusunda varılan olumsuz sonucu da göstermektedir. Adli yargıdaki görevli hakim ve Cumhuriyet savcı sayısının yaklaşık 13.000 olduğu düşünüldüğünde ihtilafları çözme konusunda hakim ve Cumhuriyet savcısı sayısının ne kadar yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Hiç şüphe yok ki yargının iş yükünün ağır olması sadece Ülkemize mahsus bir sorun değildir. Bununla birlikte Türk yargı sistemi, yabancı hukuk sistemlerindeki çözüm yöntemlerini de inceleyerek kendine özgü yöntemler geliştirebilmelidir. Son yıllarda çok sayıda yapılan atamalara karşın, Türkiye'de 100.000 kişiye düşen hakim sayısı hâlâ Avrupa ortalamasının yarısıdır. Uyuşmazlıkların hakimler tarafından çözülmesi kural olmakla birlikte, meslekten olmayan hakimlere de bazı Avrupa ülkelerindeki uygulamalara benzer şekilde, uyuşmazlıkları çözme yetkisi verilebilmelidir.

Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri

Gerçek anlamda bir yargı reformu için yargıya ilişkin tüm kurumların bütünsel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gerekir. Yargıtay'daki daire ve üye sayısının artırılmasının iş yükü sorununu geçmişte halledemediği gibi bugün de halledemeyeceği dikkate alındığında, daha etkin ve başarılı yöntemlerin aranması bir gerekliliktir. Ancak bundan daha önemli olan husus, sorunun kaynağının veya kaynaklarının doğru tespit edilebilmesidir. Aksi halde, sorun çözme adına yapılacak çalışmalar zaman ve kaynakların boşa harcanması anlamına gelecektir.

Ülkemiz açısından reforma ihtiyaç duyulan konuların başında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi gelmektedir. Karşılaştırmalı hukukta, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının etkin bir şekilde kullanılması suretiyle ceza ve hukuk davalarına konu olabilecek ihtilafların giderilmesi yönünde bir eğilim bulunmaktadır. Avrupa'da yapılan araştırmalara göre, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile uyuşmazlıkların giderilmesi, mahkeme ile kıyaslandığında daha ekonomik, çabuk ve tatmin edicidir. Arabuluculuk yoluyla görülen işlerin mahkemelerde görülen davalara kıyasla iki temel avantajı bulunduğu kabul edilmektedir. Bunlardan ilki, arabuluculuk yoluyla uyuşmazlık çözümünün mahkemelere göre daha hızlı ve esnek olması, ikincisi ise mahkemelere dava açılması "resmî" bir işlem olduğu için taraflar arasında husumete yol açması ve davacı ile davalı arasındaki ilişkilerin neredeyse kopma noktasına gelecek olmasıdır. Hâlbuki sorunun arabuluculuk yoluyla çözümlenmesi durumunda örneğin bir iş uyuşmazlığının taraflarının ileride tekrar ilişkilerini sürdürmesi mümkün olacaktır. Bu bağlamda, arabuluculuğun hukuk sisteminde yer almasına ve etkin kullanılmasına büyük

önem verilmesi hedeflenmeli ve mahkeme öncesinde arabuluculuğa başvurulması zorunlu olmalıdır.

İngiltere’de bazı uyuşmazlıkların %98’inin mahkemelere intikal etmeden arabuluculuk yöntemiyle çözüldüğü Adalet Bakanlığının yurt dışı inceleme raporlarında yer almaktadır. “*Mahkemeye düşenin parası, belgesi ve sabrı olması gerekir.*” şeklindeki İngiliz atasözü, İngiltere’deki mahkeme dışı çözüm yöntemlerinin arkasında yatan düşünceyi çok güzel özetlemektedir. Dünyadaki iyi uygulama örnekleri model alınarak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin hukuk sistemimize yerleştirilmesi, yargının ağır iş yükünün azaltılması bakımından bir zorunluluktur. “*Yargıtay’ın hesap verebilirliği*” adına da bu konuyu vurgulamakta yarar görüyorum. Her yıl 1.000.000 dosyanın Yargıtay’a geldiği bir sistemde adaletin sağlıklı işleminin çok zor olduğunu ve bu iş yükünün de hakim ve savcı sayısını artırarak ya da yeni adliyeler veya daireler kurularak halledilemeyeceğini çok iyi anlamamız gerekmektedir.

Ceza hukuku, tüm özgürlüklerle olan yakın bağlantısı nedeniyle insan haklarının çekirdeğinde yer alan bir hukuk dalıdır. Ceza adalet sistemindeki önemli sorunlardan birisi de ceza mahkemelerinin etkin ve verimli çalışmamasıdır. Suç iddialarının olabildiğince mahkemeye intikal etmeden çözülmesine yönelik birtakım mekanizmaların oluşturulması ya da var olan mekanizmaların işlevsel hale getirilmesi, ceza mahkemelerinin etkinliği ve verimliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Basit suçlardan kaynaklanan ihtilafları alternatif uyuşmazlık çözüm yollarıyla hallederek; bir insanlık suçu olan terörizm ve insan ticareti, örgütlü suçlar, sınır aşan suçlar ve siber suçlara daha çok odaklanmalıyız.

Soruşturmanın etkinliği açısından sorunu incelediğimizde; mahkeme öncesinde etkin bir filtreleme sistemi kurulmadığı sürece, iş yükünün azaltılması ya da ceza mahkemelerinin etkinliğinin ve verimliliğinin sağlanması mümkün görünmemektedir. Örneğin, iddianamenin iadesi müessesesinin iyi işletilememesinin de ceza mahkemelerinin tıkanma sebeplerinden biri olduğunu düşünüyorum.

Ceza hukuku bakımından uzlaşma kurumu, uyuşmazlığın dava dışı yolla, adli makamlar denetiminde üzülmesini amaçlayan bir yöntem olup, fail ve mağdurun suçtan doğan zararın giderilmesi konusunda anlaşmalarına bağlı olarak, toplumsal düzenin ve barışın yeniden tesisini sağlamaktadır. 2014 yılı içinde düzenlenen iddianamelerdeki suçların %35'i uzlaşma kapsamında kalmasına karşın, uzlaşmayla sonuçlanan dosya sayısı ancak 8.998 olmuştur. Keza, aynı yıl içinde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilen suç sayısı yok denilecek kadar azdır.

Uzlaşma, toplumsal barışın sağlanması bakımından, davadan çok daha etkili ve sağlıklı bir yöntemdir. Bir müessesenin uygulanabilirliğinin sağlanması için iki ana koşul bulunmaktadır. Birincisi, uygulanmasının taraflar açısından cazip olması. İkincisi ise, bu yola başvurulmasının zorunlu kılınmasıdır. Aksi halde, geçmiş alışkanlıkların değişmesi kolay olmadığından müessese l doğmakta ve amaca hizmet etmemektedir.

Yargının önüne gelen uyuşmazlıkların yaklaşık üçte biri kamu idareleri ile vatandaş arasındaki hukuki ilişkiden kaynaklanmaktadır. İş süreçlerini uzatan, emek ve mesai kaybına neden olan bu uyuşmazlıkların, mahkemelere intikal etmesi önlenmelidir. Bu amaçla, kamu yönetiminin inisiyatif kullanma kapasitesinin artırılması gerekir. Ayrıca başarılı bir şekilde faaliyete geçirilen

Kamu Denetçiliği Kurumunun kamu yönetiminin taraf olduğu davalarda yargılama öncesi arabuluculuk rolü üstlenmesinin bir öneri olarak tartışılması gerekir.

Bilgi toplumuna dönüşüm, artan ulaşım ve iletişim olanakları, emek ve sermayenin serbest dolaşması gibi faktörler, küresel ekonomik ilişkilerin süratle gelişmesine olanak sağlamıştır. Özellikle elektronik ticaretin yaygınlaşması, milletlerarası mesafeli satışlarda büyük artış yaşanmasına neden olabilecektir. Bu noktada, Türkiye'nin de "tahkim müessesesinin" gelişmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli çabaları göstermesi bir zorunluluk haline gelmiştir.

Tahkimin önündeki engellerin bir an önce kaldırılması gerekir. 1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe giren 6570 sayılı İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu, bu yolda atılmış küçük fakat önemli bir adımdır. Ayrıca, "Tüketici Hakem Heyeti", "Hal Hakem Heyeti" gibi uygulamalara benzer şekilde "zorunlu hakem heyeti" uygulamalarının yaygınlaştırılmasının yararlı olacağını düşünüyorum. Yargıtay olarak Ekim 2015'de paydaşlarımızın Danıştay, Adalet Bakanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği olacağı, alternatif çözüm yöntemleri (A.D.R) ile ilgili uluslararası bir çalıştay yapmayı planlamaktayız. Bu çalıştayın sonuçlarını da kamuoyuyla paylaşacağız.

Çocuk Suçluluğu, Kadına Karşı Şiddet ve Cinsiyet Ayrımcılığı

Suç; sosyolojik bir olay olarak pek çok faktörün bir araya gelmesi sonucunda ortaya çıkar. Aile, okul, çevre, toplumsal değer yargıları, kitle iletişim araçlarının etkisi, arkadaş çevresi gibi pek çok faktörün suçun oluşumunda etkili olduğu akademik çevrelerde genel kabul görmektedir. Bireyi

sosyalleştirmek toplumun görevi olduğuna göre, ortaya çıkan bu sonuçtan dolayı toplum da sorumlu değil midir? Bu bakış açısıyla “suç olgusu” değerlendirildiğinde, suçu önleyici politikaların üzerinde de önemle durulması gerektiğini dşnyorum.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de cinsiyet ayrımcılığı ve kadına karşı şiddet önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkeklerin kadınlar üzerinde tahakküm kurmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılığa neden olan etkenlerin kaldırılması ve kadınlar ile erkekler arasındaki tarihsel eşitlikçi olmayan güç ilişkisinin dengelenmesi için başta kamu organları olmak üzere toplumun her kesimine önemli görevler düşmektedir.

Kadına karşı şiddet ve cinsiyet ayrımcılığının, aile içi ve sosyal yansımaları dikkate alındığında, insan hakları ihlalinin ötesinde toplumsal ruh sağlığını tehdit eden bir yönü de bulunmaktadır. Televizyonlarda, gazetelerde ve internet sitelerinde bu yönde çıkan haberlerin neredeyse rutin hale gelmesi sorunun ciddiyetini göstermeye yeterlidir.

Kadına karşı şiddet ve cinsiyet ayrımcılığının temelinde, toplumsal yapı ile eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar olduğu gerçeğini göz ardı etmeden, hukuk sistemi açısından da meselenin ele alınması yararlı olacaktır. Hukuk sistemi ve uygulama bakımından konuya yaklaşıldığında, aile hukukundan ceza hukukuna, tazminat davasından boşanma davasına kadar kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı bütünsel bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir.

Hukukçular olarak suça sürüklenen çocukların ve kadınların hem adalete erişimini kolaylaştırmamız hem de bu konularda adaletin etkinliğine daha çok odaklanmamız gerektiğini düşünüyorum.

Bütçe

Yıllardır ihmal edilen diğer bir konu da Yargıtay'ın mali ve fiziki imkânlarının yetersizliğidir. Yargıtay yıllar içinde artan olağanüstü iş yüküne rağmen elli yıl öncesinin mali ve fiziki imkânlarıyla faaliyetlerini yürütmek zorunda bırakılmıştır. Altı ayrı binada, havalandırması dahi sağlıklı olmayan odalarda yürütülen yargı görevi fedakâr meslektaşlarımızın özverisiyle yürütülmektedir. Arşivden çok bodrum veya depo denilebilecek odaların dahi almadığı dosya yığınları Birinci Başkanlık makam kapısına kadar ulaşmıştır. 162 milyon lira olan 2015 yılı bütçesinin 112 milyon lirası personel giderlerinden oluşmaktadır. Zorunlu harcama kalemleri dışında 50 yıldır birikmiş sorunların çözümü için önemli bir kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm bu sorunların çözümü, Yargıtay'ın idari ve mali yapısının günün ihtiyaçlarına uygun olarak baştan aşağıya yenilenmesi ve güçlendirilmesi ile mümkün olacaktır.

Son yıllarda yapılan çalışmalarla adalet daireleri köhne binalardan kurtarılmış, adalet sarayı ismini hak eden özgün mimarisi ile dikkat çeken yeni binalar inşa edilmiştir. Adalet teşkilatı insan kaynakları, teknoloji ve alt yapı alanlarında önemli ölçüde güçlendirilmiştir. Bu emekleri nedeniyle Adalet Bakanlarımıza ve teşkilat mensuplarına teşekkürü borç biliyorum.

Kızılay'da bulunan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı binasının Yargıtay'a devredilmesi, fiziksel koşullarımızı geçici olarak rahatlatacak önemli bir

gelişme olmuştur. Bu konuda Sayın Cumhurbaşkanım'a ve Sayın Başbakanım'a yargının sorunlarının çözülmesi konusunda gösterdikleri yüksek ilgi ve duyarlılıktan dolayı teşekkür ediyorum. Aynı ilgi ve duyarlılığın, İncek'te inşası planlanan ve proje aşamasına gelen Yargıtay'ın yeni hizmet binası için de devam edeceğine inanıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım, kıymetli konuklar, saygıdeğer meslektaşlarım ve değerli basın mensupları;

Beni dinleme sabrını ve nezaketini göstermenizden dolayı hepinize teşekkür ediyorum.

Sözlerimi noktalarken, 2015-2016 adli yılının Milletimiz ile fedakârca görev yapan hakim, Cumhuriyet savcısı ve avukat meslektaşlarımıza hayırlı olmasını diliyorum.

Açılışa katılmakla bizleri onurlandıran Sayın Cumhurbaşkanımız'a, seçkin konuklarımıza ve meslektaşlarımıza saygılar sunuyorum.

